

Murathan Mungan'ın Öz Yaşamına Yaratıcı Drama ile Bakmak*

An Investigation of Murathan Mungan's Autobiography through Creative Drama

Öz

Senem DEMİR**

Ömer ADIGÜZEL***

Sorumlu yazar/Corresponding author:

** Bil.Uzm. Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara, Türkiye snmdmr01@gmail.com
ORCID: 0009-0006-8357-478

*** Prof. Dr. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Ankara, Türkiye.
omeradiguzel@gmail.com
ORCID: 0000-0001-9492-6231
ROR ID: ror.org/01wntqw50

Gönderilme Tarihi / Received Date

14.05.2024

Kabul Tarihi / Accepted Date

16.09.2024

Yayın Tarihi / Publication Date

21.10.2024

Atf/Citation: Demir, S., & Adigüzel, Ö. (2024). Murathan Mungan'ın Öz Yaşamına Yaratıcı Drama ile Bakmak, *Dil ve Edebiyat Araştırmaları*, 30, 141-162
doi.org/10.30767/diledeara.1484131

Hakem Değerlendirmesi:

İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körlleme.

Çıkar Çatışması:

Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek:

Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review:

Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest:

The author has no conflict of interest to declare.

Grant Support:

The author declared that this study has received no financial support

Copyright 2024

Dil ve Edebiyat Araştırmaları

Dergimizde yayımlanan makalelerin telif hakları dergimize ait olup CC-BY-NC-ND lisansına uygun olarak açık erişim olarak yayımlanmaktadır.

ted.org.tr | 2024

Bu çalışmada yaratıcı drama atölyeleriyle Murathan Mungan'ın yaşamı ve edebî birikimi arasındaki ilişkinin katılımcılar tarafından belirlenmesi ve sorgulanması amaçlanmıştır. Atölyeler yazarın “*Paranın Cinleri*” ve “*Harita Metod Defteri*” adlı kitaplarındaki dramatik durumlardan yola çıkılarak hazırlanmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinden betimsel analiz yaklaşımıyla gerçekleştirilmiş araştırmada veriler gözlem ve odak grup görüşmeleri ile toplanmıştır. Çalışmada on temadan oluşan görüşme planlanmış, atölyelerden elde edilen değerlendirme çıktıları ile araştırmacının gözlem notları kullanılmıştır. Elde edilen bulgular yazarın çocukluğundan itibaren hayal dünyasının geniş ve iyi bir gözlemci olduğunu göstermektedir. Yazarın güçlü bir kişiliğe sahip olması, yeteneği, sanata olan merakı ve arzusu bir yaşantı zenginliğini oluşturmuştur. Sanata düşkün yapısı ile adeta kendi kendisini oldurduğu; öz yaşam öyküsündeki dramatik durumların yoğunluğunun, yazara, yaşantı zenginliği sunduğu; fakat yalnızca yaşantının kişileri yazarlığa, üretkenliğe götürmek için yeterli olmadığı; güçlü kişiliği, sanata olan yeteneği, merakı ve arzusu ile kendi kendisinin keşfedeni olduğu görülmektedir. Yaratıcı drama yöntemi ile katılımcılar kendi yaşamlarını yazarın yaşantıları ile karşılaştırarak değerlendirebilmektedir. Yaratıcı drama yönteminden biyografi çalışmalarında yararlanılabilir. Katılımcıların yaratıcı drama yöntemi ile yazmaya ve okumaya dönük istek ve heyecanlarının arttığı belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Yaratıcı drama, Murathan Mungan, otobiyografi, Eğitimde drama, Biyografi

Abstract

In this study, it is aimed at determining and questioning the relationship between creative drama workshops and Murathan Mungan's life and his literary repertoire by the participants. The workshops were designed based on the dramatic situations in the author's books “*Paranın Cinleri*” and “*Harita Metod Defteri*”. The research was conducted using a descriptive analysis approach, one of the qualitative research methods, and data were collected through observations and focus group interviews. In the study, an interview with ten themes was planned, and the evaluation results obtained from the workshops and the researcher's observation notes were utilized. The findings show that the author has a wide imagination and has been a good observer since his childhood. The author's strong personality, talent, curiosity, and desire for art have created a richness of life. It is seen that with his art-loving nature had made himself, intensity of dramatic situations in his autobiography had provided him with richness of life, but life alone had not been sufficient to be an author nor to be proliferant, with his strong character, talent, curiosity and desire the author had been the discoverer of himself. Through the creative drama method, participants are able to evaluate their own lives by comparing them with the author's lives. Creative drama method can be utilized in biography studies. It was determined that the participants' desire and excitement towards writing and reading increased using the creative drama method.

Keywords: Creative Drama, Murathan Mungan, Autobiography, Drama in education, Biography

* Bu makale birinci yazarın ikinci yazar danışmanlığında Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yaratıcı Drama Programı'nda tamamlanmış yüksek lisans tezinden üretilmiştir. This article was derived from the first author's master's thesis completed at Ankara University Institute of Educational Sciences Creative Drama Program under the supervision of the second author.

Giriş

Yaratıcı drama, katılımcının yaşantılarından yola çıkarak yapılandırılır. Katılımcı bu çalışmalarda hem kendisini hem de kurgu yoluyla üstlendiği roller aracılığı ile başkalarını tanır ve anlar. Yaratıcı drama atölyelerinde her bir katılımcı öğrenme sürecinin bir öznesi olarak yer alır ve kendini sözlü, yazılı veya bedensel olarak ifade eder. Bu çalışmalarda edebiyat başta olmak üzere sanatın hemen her dalından yararlanır ve katılımcılarda empati becerilerinin gelişmesi beklenir.

Bu çalışmada Murathan Mungan'ın öz yaşamı yaratıcı drama yöntemiyle incelenmiştir. Murathan Mungan, eserlerinde kendine özgü dili ve teknik bilgisinin zenginliği ile tanınır. Yazar, eserlerinde bireyi gerçek dünyadan kopararak kendi içlerine yönelmeye davet eder, hayatı ve kendilerini sorgulamaya çağırır (Kurt, 2012). Murathan Mungan, *Stüdyo Kayıtları* kitabında kendisini disiplinler ve türler arası geçişleri ile yazınsal türlerin zarını zorlamaktan her zaman hoşlanan bir yazar olarak tanımlamıştır (2011). Yazarın kendi öz yaşamına odaklanan iki otobiyografik kitabı bulunmaktadır. Bunlar *Paranın Cinleri* ve *Harita Metod Defteri*'dir. Söz konusu kitaplarda Mungan, çocukluğundan itibaren sinemaya, tiyatroya olan ilgisine ve çevresindeki olaylara, kişilere ilişkin gözlemlerine dikkat çekmektedir (Mungan, 1997, 2015).

Murathan Mungan'ın otobiyografik kitapları, yazarın kendi geçmişi ile bütünleşen imgelerini anlatırken aynı zamanda kendi kişiliğini de yansıtmaktadır. Mungan (2015, s. 22)'a göre kendi özyaşamöyküsünü yazmak "Okunması yaşanmasından daha güzel olan bir hayatı yazmak"tır.

Yaratıcı drama atölyelerinde kullanılan yaşantı odaklı durumlar Murathan Mungan'ın "*Paranın Cinleri*" ve "*Harita Metod Defteri*" adlı eserlerinden yararlanılarak oluşturulmuştur. Katılımcıların yazarın özyaşamöyküsü ve edebi birikimi arasında ilişki kurup kurmadıklarına ilişkin görüşlerini yaratıcı drama ile belirlemek ve sorgulamak bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Bu amaca ulaşmak için şu sorulara yanıt aranmıştır:

1. Yaratıcı drama yöntemiyle katılımcılar yazarın yaşamı ve edebî kişiliği arasında nasıl bir ilişki kurmaktadır?
2. Katılımcılara göre yazarın çocukluğu ile yazarlığı arasında bir ilişki kurabilir mi?
3. Katılımcıların yaratıcı drama süreçlerinde kendilerine dönük farkındalıkları nelerdir?

Yöntem

Bu nitel çalışmada veriler betimsel analiz yaklaşımıyla değerlendirilmiştir. Bu yaklaşımda toplanan veriler, özgün formuna sadık kalınarak ve gerektiğinde araştırmaya katılan bireylerin söylediklerinden doğrudan alıntı yaparak betimsel bir biçimde sunulur (Wolcott, 1994; Akt. Yıldırım ve Şimşek, 2000).

Betimsel analiz yaklaşımında elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Veriler araştırma sorularının ortaya koyduğu temalara göre organize edilebileceği gibi görüşme ve gözlem süreçlerindeki sorular ya da boyutlar dikkate alınarak da sunulabilir. Bu çalışmada elde edilen veriler betimsel bir yolla sunulmuş aynı zamanda görüşme yapılan katılımcıların görüşlerine de doğrudan yer verilmiştir (Yıldırım ve Şimşek 2000).

Çalışma Grubu: Çalışma için duyurular sosyal medya üzerinden yapılmış ve atölyeler gönüllü ve yetişkin katılımcılar ile yürütülmüştür. Atölyeler, on biri 40 yaş altında olmak üzere (üçü erkek on biri kadın olmak üzere, bir sağlıkçı, bir ev kadını, iki memur ve çeşitli alanlarda on öğretmen)

14 katılımcı ile başlatılmıştır. Çalışma, iki katılımcının sağlık problemleri nedeniyle on iki katılımcı ile tamamlanmıştır.

Verilerin Toplanması ve Çözülmesi: Araştırma verileri, yaratıcı drama atölyelerinin uygulamaları sonrasındaki her türlü yazılı, sözlü ürünler; katılımcılar arasından belirlenen beş kişi ile yapılan odak grup görüşmesi ve araştırmacının yaratıcı drama uygulaması süresince tutmuş olduğu günlükler yoluyla toplanmıştır.

İlk olarak söz konusu otobiyografik kitaplardaki yazarın yaşamından kesitler seçilerek yaratıcı drama atölyeleri oluşturulmuştur. Edebiyat, edebiyat eğitimi ve yaratıcı drama alanlarında çalışan uzmanlardan atölyelere ilişkin uzman görüşleri alınmış ve bu görüşler doğrultusunda atölyelerin son biçimlerine karar verilmiştir. Odak grup görüşmesi ile grup, birbiri ile etkileşime geçmekte, düşüncelerini rahatlıkla açığa çıkarabilmektedir. “Bu yöntem nitel araştırmanın temeli olan bir varsayıma dayalıdır: Katılımcının düşünceleri, araştırmacının bakış açısı ile değil, katılımcının bakış açısı ile değerlendirilmelidir” (Marshall ve Rossman, 2006, s.101; Akt. Oğuz, 2013).

Araştırmada odak grup görüşmesi sonucu elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktarılmış, yaratıcı drama atölye değerlendirme çıktıları ile gözlem notları da raporlaştırılmıştır. Tüm veriler betimsel analiz yaklaşımıyla değerlendirilmiştir. Önce, tema ve alt temalar belirlenmiş ve verilen bu temalar altında yorumlanmıştır. Elde edilen bulgular düzenlenmiş ve yorumlanmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2000).

Bulgular ve Yorumlar

Araştırma Bulgularından Elde Edilen Tema ve Alt Temalar: Araştırmaya ait temalar ve alt temalar araştırmanın problemlerini yorumlamaya yönelik olarak oluşturulmuş ve bu doğrultuda düzenlenmiştir. Söz konusu temalara ait bulgular ayrı ayrı betimlenmiş ve yorumlanmıştır.

Tablo 1

Araştırma Bulgularına Ait Tema ve Alt Temalar

Murathan Mungan'ın Yaşam Öyküsünün Yazarlığına Etkisi Hakkındaki Görüşler	Yazarın Çocukluğu	
	Yazarın Babası İle İlişkisi	
	Yazarın Yaşamındaki Kadınlar	Yazarı büyüten annesi
		Biyolojik annesi
	Babaannesi	
Murathan Mungan'ı Yazmaya Götüren Unsurlar	Kişilik Özellikleri	
	Çevresel Faktörler	
Murathan Mungan'ın Yaşam Öyküsünün Yaratıcı Drama Yöntemi İle İşlenmesinin Katılımcı Üzerindeki Etkisi	Yaratıcı Drama Yönteminin Katılımcılar Üzerindeki Etkisi	

Odak Grup Görüşmesinden Elde Edilen Bulgular: Araştırma verilerinin kodlanmasında odak grup görüşmesine katılan katılımcılar K1, K2, K3, K4 ve K5 olarak kodlanmış ve tüm veriler bu kodlar kullanılarak sunulmuştur. Katılımcıların kodlarına alıntılar sırasında sadık kalınmış ve her seferinde aynı katılımcı için aynı kod kullanılmıştır.

Görüşme kayıtları raporlanmış, bu raporlardan elde edilen temalar ve alt temalar belirlenerek düzenlenmiş, amaç doğrultusunda betimlenmiştir. Her bir temanın ve alt temanın, araştırmamanın amacına ilişkin katılımcı görüşleri ile açıklanması, yorumlanması ve örnek katılımcı görüşü ile betimlenmesi amaçlanmıştır. Belirlenen temalara ilişkin katılımcıların görüşlerinden elde edilen bulgular bir araya toplanarak, araştırmamanın amacı doğrultusunda betimlenmiştir.

Görüşme öncesinde araştırmamanın odağını oluşturan başlıkları içeren temalar belirlemiştir. Başlıklar için uzman görüşü alınmış ve katılımcılar bu başlıklara uygun görüşlerini belirtmişlerdir. Hazırlanan temalara Tablo 2’de yer verilmiştir.

Tablo 2

Odak Grup Görüşmesinde Görüşülen Temalar

Yaratıcı Drama Eğitim Sürecimizde Kullandığımız Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanımına İlişkin Görüşler
Süreçte Yaratıcı Drama Yöntemi ile Birlikte İletişim Güven Duygusu Üzerine Görüşler
Yaratıcı Drama Uygulamasının Sizin Yaşamınıza Temas Ettiği Durumlar
Murathan Mungan’ın Çocukluğu
Murathan Mungan’ın Babası ile İlişkisi
Murathan Mungan’ın Öz ve Üvey Annesi ile İlişkisi
Murathan Mungan’ın Kişiliği Üzerine Görüşler
Murathan Mungan’ın Babaannesi; Pevruze’nin Yaşamı
Murathan Mungan’ın Yaşam Öyküsünün Yazarlığına Etkisi Üzerine Görüşler
Yaratıcı Drama Sürecine İlişkin Duygular

Yazarın Yaşam Öyküsünün Yazarlığına Etkisi Hakkındaki Görüşler: “İnsan nasıl besleniyorsa çocukluktan, aynı şekilde besini insan olan edebiyat da aynı derecede çocukluğun etkisi altında kalıyor.” (Ak, 2015). Murathan Mungan’ın bu sözleri yazarın çocukluk ile yazarlık arasındaki ilişkiye dönük ipuçları vermektedir. Bu konuda katılımcıların görüşlerinin alınması, araştırmamanın içeriği açısından önemli görülmüş ve odak grup görüşmesi sırasında “Murathan Mungan’ın Çocukluğu” başlığı altında, katılımcıların görüşleri alınmıştır. Çocukluk önemlidir ve yazarın bu dönemdeki yaşadıklarının edebiyatla ilişkisinin anlaşılması için bu temaya yer verilmiştir. Katılımcıların yazarın çocukluğu ile ilgili görüşlerine ilişkin ifadeleri şöyledir:

Yalnız bir çocuk olduğumu düşünüyorum. Bence zihinsel kapasitesi olarak doğuştan çok farklı bir insanmış. İnsanların ilişkileri, düşünceleri, duyguları konusunda yaşarken aynı ortamı paylaşıyoruz ama birbirimizin duygularını iç dünyasını pek de merak etmediğimizi düşünüyorum. Ama Murathan Mungan bunu ince ince en küçük atış noktalarına doğru çok iyi yapmış. Çocukluğu, kendisi ve çevresiyle ilgili gözlem bir kere çok müthiş. Yani gözlem dediğimiz şeyde neler varmış neler (K1).

K1, yazarın çok iyi bir gözlemci olduğunu düşünmektedir. “Gözlem” konusunda da yazarın becerisinden etkilenmiştir. Katılımcıya göre; yazar çocukluğundan itibaren çevresindeki insanlara karşı fazla duyarlı ve aynı zamanda onların iç dünyalarına karşı meraklı ve ilgilidir. Katılımcı bu

noktada kendisine ve çevresindekilere yönelik ciddi bir eleştiri getirmektedir. Bir arada yaşamının, birlikte zaman geçirmenin aslında derin paylaşımlar edinmek için yeterli olmadığını düşünmektedir. Yalnız ve aşırı dikkatli bir çocuk olmasının yanında yazar içinde yaşadığı toplumdan farklıdır. Yazarın “*Bakmak, bakılmak, görmek, görebilmek, görülebilmek, gördüğünü anlayabilmek, gündeliğin her şeyi basitleştiren felsefesinde derinlik kaybına uğrayan o kabaca ‘bakmak ayrı, görmek ayrı,’ diye tanım ayrımı yapılan şey, hepimizin varoluşla ilgili düğümlü sırlarını taşıyor (Mungan, 1997, s.15)*” ifadelerinde K1’in anlatmaya çalıştığı kişisel özelliğine vurgu yapılmaktadır. Yazar bakıma kendisi ile ilgili varoluşsal bir noktaya da değinmektedir. K1’in bu ifadelerine karşılık K3 yazarın çocukluğu ile ilgili görüşlerini şöyle ifade etmektedir:

Ama yalnızlığı sanki çoğu zaman kendi tercih etmiş bir çocuk gibi geliyor bana. Yani gözlemlemiş, yaşamış ve biriktirmiş. Küçük yaştan itibaren biriktirebilmek ve bunu daha sonrasında kendi hayal dünyasını da katarak işleyebilmek, aktarabilmek çok önemli bir özellik. İyi ki de yaşamış o çocukluğu ve iyi ki de yazarak getirmiş bugünlere (K3).

K3, yalnız bir çocuk olmayı yazarın kendisinin tercih ettiğini düşünmektedir. K3 de K1 gibi yazarı çocukluktan itibaren çok iyi bir gözlemci olarak düşünmektedir. K3’e göre; yazar çocuk olmasına rağmen yaşadıklarının kıymetini bilen, anılarını biriktirebilen bir özelliğe sahiptir. Katılımcı, yazarın hayal dünyasının zenginliğini, edebiyat becerisini ve çocukluğunda yaşadığı anıları aktarmadaki hünerini birleştiren bir edebiyatçı olduğunu düşünmektedir. Yazarın, “*Bizim gördüklerimizi görmeye, görebilmeye de açık olmamız gerekiyor. İçimizin kapısını dünyaya açık tutmamız; dünyanın bize sızmasına, bizi değiştirmesine, dönüştürmesine izin vermemiz gerekiyor. Yoksa gerisi ne görürsek görelim, yalnızca bir dalgınlık halidir” (Mungan, 2011, s. 19)* ifadeleri K3’ün de belirttiği gibi bir uyanıklık, bir bilinç haliyle beraber değişime, gelişime açıklık olarak açıklanabilir. K2, yazarın çocukluğunu geçirdiği coğrafyayı ve o günün tarihini vurgulayan görüşlerini belirtmiştir:

Zengin bir aile ortamında yaşamasına rağmen acılarını bu zenginlik içerisinde yaşayabilmiş ve anlatabilmiş. Bulunduğu çevre onu yazarlığa yöneltmiş gibi. O bölgede yaşayanların çoğu yazarlığa yönelmekten çok bölge insanlarının beklentilerini gerçekleştirmeye çalışıyorlar. Yazar farklı bir şeyi gerçekleştirmeyi, tiyatrocuyu olmayı istemiş ve bunu gerçekleştirmiş (K2).

K2, yazarın Türkiye’nin güneydoğusunda yaşayan bir çocuk olmasına karşın bölgenin toplumsal beklentilerinin dışına taşan arzular beslediği, dönemin ve bölgenin hatta zamanının ötesine geçen bir istekle tiyatrocuyu olmak istemesini vurgulamaktadır. Katılımcıya göre; yazar hayallerine ulaşmayı içtenlikle istemiştir ve bu isteğinin ardına düşmüştür. Yazarın özyaşamöyküsünü içeren ilk kitabında sözünü ettiği bir anısı da bu görüşü doğrulamaktadır. Yazarın babasının yakın bir arkadaşının armağan ettiği bir kitabın ilk sayfasındaki notta şöyle yazmaktadır: “*Geleceğin eşi bulunmaz zekâlarındansın, bunu biliyorum. Batı kültürüne alakan fazla. Bu kitap sana bu yolda ışık tutacaktır...*” (Mungan, 1997, s. 106). Yazara armağan edilen kitapta Edgar Allan Poe, Charles Baudelaire, Arthur Rimbaud, Friedrich Nietzsche ve Oscar Wilde gibi isimlerin eserleri yer almaktadır. Yazarın, K2 ve babasının arkadaşının da ifade ettiği gibi yaşadığı zamanın ve coğrafyanın sınırlarını aşan ilgisi ve birikimi onun isteklerinin ve hayallerinin ardına düşmesinin izlerini oluşturmaktadır. K4, yazarın çocukluğu ile ilgili görüşlerini açıklarken ailenin ekonomik durumunu ve bu durumun yazarın çocukluğuna etkisini belirten ifadeler söylemiştir:

Varlıklı bir ailenin küçük prensi şeklinde başlamış. Her olanağa sahip fakat hayatı hiç tek düze olmamış çalkantılı olmuş. Siyasi durum, gelenek ve görenekler onun hayatının tek düze bir şekilde gitmesini engellemiş. Yazar aslında öyle bir yaşantının içerisinde de gene yalnız kalmış ve sanat onu kurtarmış. Yani o oraya yönelmiş ve kendisinde de öyle bir yetenek olduğu için o ikisini birleştirip sürdürmüş (K4).

K4, yazarın maddi olarak hem çok iyi hem de çok zor zamanlar yaşamış olduğunu ifade etmektedir. Katılımcı, yazarın çocukluğunun yalnızlığından sanata tutunarak bir çıkış yolu elde ettiğini, sanatla kendi yeteneklerinin farkında bir bilinçle, kendisine bir yol çizdiğini belirtmektedir. Yazar bir çocukluk anısında; “Koca bir yazı geride bırakıp, romanlar, filmler, kitaplar ve hayallerle dönüyorum Mardin’e.” (Mungan, 1997, s. 56) ifadeleri ile K4’ün çocukluğundan itibaren sanata olan ilgisi ve edebiyata olan düşkünlüğünü, bununla birlikte hayaller kurmaktan hoşlandığını doğrulamaktadır. Hatta K3’e göre yazar tüm yaşamını yazmak için geçirmiştir:

Aslında yeteneğini biraz da kendi yaratmış gibi. Ben hep baştan beri yazmak için yaşadığını düşündüm ve söyledim. Murathan Mungan yalnız ve cesur bir çocukmuş (K3).

K3 de K4 gibi yazarın yalnız bir çocuk olduğunu düşünmektedir. Fakat K3, yazarın yalnızlığının bir tercih olduğunu ifade etmektedir. Aynı zamanda katılımcı, yazarın adeta “kendi kendini oldurmak, meydana getirmek” anlamında yeteneğini çocuk aklına rağmen keşfettiğini ve kendi kendisini yazmaya götürdüğünü ifade etmektedir. Ayrıca K3’e göre; yazar hayallerinin peşinden gidebilecek, kendi kendisini zamanının ötesine taşıyabilecek derecede cesurdur. Katılımcının, yazarın yeteneğini keşfetmesinin büyüleyici etkisinin yanı sıra arzularının, hayallerinin izinde büyük bir bilinçle yol almasındaki cesareten etkilenmiştir:

Çünkü müzikle, sinemayla, tiyatroyla ve romanla çok ilgili ve sanatın pek çok alanı ile alakalı. Sanat dallarına yöneliyor kendini. Yöneliyor yani oraya (K4).

K4, yazarın sanatın birçok dalıyla ilişkisinden yola çıkarak onun büyük bir bilinçle kendi kendisine bir yol çizdiğini ifade etmektedir. Yazarın “*Nasıl ki bir el falına bütün bir kaderimiz, bütün bir hayat hikâyemiz sığıyorsa, biz elimizden yaptığımız kadere bir hikâyeye alabilir miyiz sanattan ve hayattan? Yoksa biz yaşadıkça, elimiz el mi olur bize yazının kazandırdığı uzaklıkla?*” (Mungan, 2011, s. 21) ifadeleri yazarın kurduğu hayattan söz ederek bir biçimde K4’ün söylediklerini doğrular niteliktedir. Yazar yazdıklarından kendisine bir hayat kurmuş, sanat ve hayatı bir olarak düşünmüştür:

“Kendi kendine yöneltmiş ve kendi kendini destekleyerek kendini keşfetmiş aslında. Hani sanki onu keşfeden biri de yok hatırladığım kadarıyla. Vardır ya böyle senin sesin güzel ya da işte senin tiyatral yeteneğin var. Öyle biri olmamış hayatında öyle bir şans olmamış. Ama bunları hep kendisi yapmış o yüzden çok güçlü bir karakter olduğunu düşünüyorum” (K3).

K3, yazarın çevresinde onun sanatsal yeteneğini keşfeden, yönlendiren bir yetişkin olmamasına karşın, kendisine dönük yüksek bir farkındalıkla ve varoluşsal bir inançla kendi kendisini keşfettiğini ifade etmektedir. Katılımcı, yazarın bir dış göz tarafından keşfedilmediğini aksine yazarın kendi kendisinin keşfedeni, destekçisi olduğunu tüm bu özelliklerinin de onu güçlü bir karakter olarak tanımlamanın yerinde olacağını düşünmektedir.

Katılımcıların görüşlerine göre yazarın çocukluğuna ilişkin düşünceleri arasında “yalnızlık”, “gözlem gücü”, “kendi kendini keşfetme”, “sanatla ilişkisi”, “yetenek” ve “cesaret” ön plana çık-

maktadır. Onlara göre yazar, çocuk yaşta insanlar arasındayken bile kendi kabuğuna çekilerek çevresinde olup bitenlere karşı dikkatli bir gözlemci olma özelliğini kullanmış, yaşadıklarına, zamanına değer katan bir özellik taşımaktadır. Yazar zamana karşı dikkatlidir ve yaşadıklarını anlamlı kılan hafızası ile hayal gücünü besleyen bir birikime sahiptir. Katılımcılara göre; yazar adeta kendi kendisini keşfetmiş, kendi kendisini “oldurmuştur”.

Yazar ile yapılan bir söyleşide söylenenler katılımcıları destekler niteliktedir (Arman, 2011): “Sevgiyi, onaylanmayı, başarıyı tattım. ‘Başarın nedir?’ diye sorarsan, Ben kendimi gerçekleştirdim ve başarının sarhoşluğuna kapılmadım. İnsanın kendini ve malzemesini yönetmesi, değerlerini, ilkelerini koruması, yüklerini indirmesi kolay değil.”

Tablo 3

Yazarın Çocukluğunun Yazarlığına Etkisi Hakkındaki Katılımcı Görüşlerini İçeren Örnek Metin ve Kodlama Yöntemi

Bence zihinsel kapasitesi olarak doğuştan itibaren çok farklı bir insanmış (...) Çocukluğuyla ilgili kendiyile ilgili çevresiyle ilgili gözlem bir kere çok müthiş. Çevresindekilerle ilgili gözlemlenmesi, sadece dış görünüşle ilgili değil de. Yani gözlem dediğimiz şeyde neler neler varmış. (K1)	Farklı bir çocuk olması
	Gözlem yeteneği
Yalnız ama yalnızlığı sanki çoğu zaman kendi tercih etmiş bir çocuk gibi geliyor bana. Yani gözlemlenmiş yaşamış ve biriktirmiş. O çok önemli bence. Küçük yaştan itibaren biriktirebilmek ve bunu daha sonrasında kendi hayal dünyasını da katarak işleyebilmek aktarabilmek çok önemli bir özellik. (K3)	Yalnızlık
	Biriktirebilmek
	Hayal dünyası
	İşleyebilmek
...Fakat o farklı bir şeyi gerçekleştirmek istemiş yazar tiyatrocunun gibi olmak istemiş bunu çok istemiş gerçekleştirmek istemiş... (K2)	Tiyatrocunun olma arzusu
	Yazar olmayı çok istemek
... o aslında öyle bir yaşantının içerisinde de gene yalnız kalmış ve yazarlık sanat onu kurtarmış yani o oraya yönelmiş ve orayı çok sağlam tutmuş ve kendisinde de öyle bir yetenek olduğu için o ikisini birleştirip öyle sürdürmüş yaşantısını bu noktaya gelmiş.” (K4)	Sanata tutunma
	Yetenek

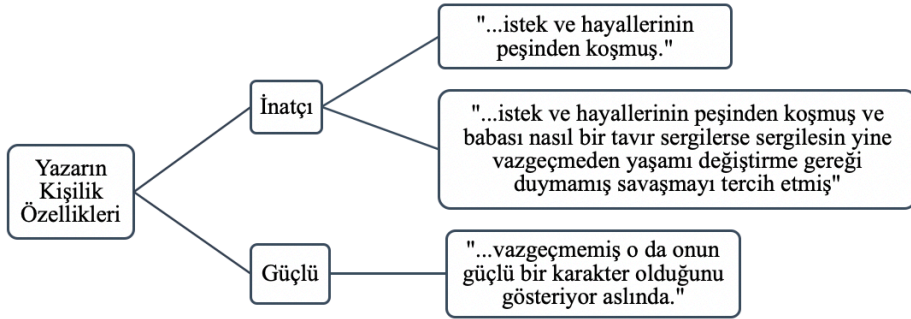
Yazar bir başka söyleşisinde araştırmanın atölye sürecinde katılımcıların yazarın çocukluğunu çeşitli dramatik durumlar aracılığıyla üstlendikleri rollerden hissettiklerini, yorumladıklarını destekleyen şu açıklamayı yapmaktadır:

“Benim gençlik yıllarımda Mardin’de bir tek bu 1. Cadde vardı. Akşamüzerleri, sürekli aynı yüzlerle karşılaşarak, her seferinde aynı kişilere selam vererek bir aşağı bir yukarı defalarca yürüdüğümüz bu cadde... Tam taşra sıkıntısı. Boz gündelik... Kulaklarına radyo dayayıp maç dinlemekten başka eğlencesi olmayan gençler... Yapacak pek bir şey yoktur. Kitaplara, filmlere sığınmam boş değil, bana hayal kurmaktan başka bir şey kalmıyordu. Mardin’in en önemli eğlencesi sinemaydı. Bütün cumartesilerim sinemada geçerdi” (Arna, 2012).

Murathan Mungan'ı Yazmaya Götüren Unsurlar: Katılımcılara göre Murathan Mungan, aile, yaşadığı bölge ve taşra kentinin sıkıntılarına rağmen bir var olma savaşı vermiştir. Bir katılımcının ifadeleri şöyledir:

“Cinsel kimliği ile ilgili sıkıntı yaşamıştı. Mektupları açığa çıkmıştı. Murathan'ın duygusal arkadaşısı ile kendi hemcinsi ile mektuplaşmaları sonucu Haboş okuyor açıp bakıyor özel bir durum olduğu halde ve deşifre oluyorlar bir şekilde bunu da İsmail duyuyor.” (K4)

K4, yazarın cinsel kimliği ile ilgili sırrının açığa çıktığı zor zamanlarından söz etmektedir. Katılımcıya göre; yazarı büyüten annesi gencin özel mektuplarını açığa çıkartarak cinsel kimliği ile ilgili büyük sıkıntılara neden olmuştur. Yazarın sırrının açığa çıkması ile birlikte bu durumu babasının da duymuş olması baba ve oğul arasındaki çatışmaların daha yoğun yaşanmış olduğunu akla getirmektedir.

Şekil 1. Yazarın kişilik özellikleri hakkındaki katılımcı görüşleri

Katılımcılar, çeşitli dramatik durumlar aracılığıyla yazarın çocukluğundan itibaren ailesinden kişilerle yaşadığı çatışma durumlarını, çeşitli roller üstlenerek deneyimlemiş ve yazarın yaşamı ve kişilik özellikleri hakkında bilgi sahibi olmuşlardır. Odak grup görüşmesinde katılımcıların yazarın çatışma durumlarında nasıl davrandığı, nasıl tepkiler verebileceği yönünde çeşitli görüşler belirlenmiştir. Sözelimi genç bir birey olarak yazarın istemediği halde cinsel tercihinin açığa çıkmasından dolayı Mardin'den Urfa'ya götürülmesinden söz ederlerken bir katılımcı, ailenin şehir değiştirme nedeninin çeşitli sebepleri üzerine görüş bildirmiş, bir diğer katılımcı ise yazarın tutumu ile ilgili şunları belirtmiştir:

“O kendi doğrusundan hiçbir zaman vazgeçmiyor. Zaten çocukluğundan beri hep kendi istek ve hayallerinin peşinden koşmuş. Babası nasıl bir tavır sergilerse sergilesin vazgeçmeden yaşamını değiştirme gereği duymamış, savaşmayı tercih etmiş ve başarmış da. O ortamda öyle bir ailenin çocuğunun tiyatrocusu veya yazar olabilmesi de cinsel kimliğini kabul ettirmesi de çok zor bir durum. Bence sonradan kabul etmişler ki vazgeçmemiş o da onun güçlü bir karakter olduğunu gösteriyor aslında...” (K3)

K3, yazarın çocukluğundan itibaren hayallerinin ardına düştüğünü, onun inatçı ve güçlü bir karaktere sahip olduğunu vurgulamaktadır. Katılımcıya göre yazar karşılaşabileceği her tür-

lü çatışmaya göğüs germiştir. K3, yazarın kendi doğrularından vazgeçmediğini, isteklerine, hayallerine ve tercihlerine sahip çıktığını düşünmektedir. Katılımcı yazarın vazgeçmeden, büyük bir cesaretle kendi seçimlerinin ardına düştüğünü de ifade etmektedir. Bununla birlikte katılımcıya göre; yazar o dönemin taşra kentinde bir aşiretin tek erkek çocuğu olmasına karşın ondan beklenen yollardan gitmeyerek kendi hayallerinin peşinden gitmiştir. Çok güçlü ve kararlı bir karaktere sahiptir.

Yazar, cinsel kimliğinin bilincinde bir birey olarak, karakterindeki dürüstlüğü nedeniyle, yalnızca yaşadığı dönemin tutuculuğundan ötürü ya da toplum tarafından değil kendi ailesi tarafından alacağı tepkilerin (kendi ifade ediş biçimiyle “üveyliğin”) de şiddetini göğüslemeyi seçmiştir. “*Dürüstlük kanımda vardı. Hayatımın geri kalanında gözlerimi kaçırarak değil, dünyanın gözüne bakarak yaşamak istedim*” (Mungan, 2015, s. 319). Bu bağlamda bir katılımcının şu ifadeleri anlamlıdır: “*Zaten kimliğinden ve eski sevgilisinden de vazgeçmemesi, Mardin’e o şartlarda kaçarak gittiğini doğaçlamadan öğrendik.*” (K5).

“*..Bu konularda bence Murathan Mungan fazla hırslı değil. Kendini ön plana çıkarmak ya da popüler olmak gibi davranışları yok. Kendi içinde kendiyile barışık ama başkasının ne düşündüğü ne yaptığı pek önemli değil onun için...*” (K1)

K1, yazarın başkaları için yaşamadığını, kendi inandığı değerler uğruna, kendi tercihlerinin ışığında hareket ettiğini belirtmektedir. Katılımcı, yazarın ön planda olmak, gösteriş yapmak gibi dertler taşımadığını ifade etmektedir. Oysa yazarın çocukluğu ile ilgili görüşlerini paylaştıkları bölümde, katılımcılar, yazarın çocukken babası ile ilişkisini açıklamaya çalışırken “ön plana çıkma”, “kendini gösterme” ifadelerini kullanmışlardır. Bu ikilem, çocukluk ve gençlik yıllarındaki tutum farkıyla açıklanabileceği gibi yazarın küçük bir çocukken çevresinden ziyade babasına kendisini gösterme arzusu ile açıklanabilir. Yazarın çocukluğundan itibaren hep kendi kendisini öldürmek, gerçekleştirmek gibi bir meselesi olduğu daha önce de ifade edilmişti. Yazarın güçlü olması ona kendisini toplumun ötesine taşımak, uzaklarda bir yerlerde yaşamakta olan bir dünyaya hazırlanmak, hayaller kurmak, biriktirmek gibi düşünsel özgürlükler sunmuştur. Hayatın bazı çocukları erken yaşlarda olgunlaştırdığı söylenir. Ne de olsa herkes aynı dünyaya açsa da gözlerini, aynı koşullarda büyüyemez. Kimileri daha sakin, durağan bir yaşam sürerken, kimileri çalkantılı hayatlarla tanıklık ederek erken bir hayat deneyimi kazanırlar. Murathan Mungan da bu özelliklere sahip bir çocukluk geçirmiştir.

Murathan Mungan, yazarlığındaki kurgulamanın güçlü olmasının tiyatro geçmişi ile bağlantılı olup olmadığına ilişkin soruya aşağıdaki yanıtı verir:

“*..Kurduğum atmosferde, geçişlerde, hikâyelerin dramatik dönemeçlerinde, bölüm bağlantılarında, kişi ve olayların karşılaşma ve kesişmelerinde rastladığı dramatik duyarlılığı büyük ölçüde tiyatroculuk geçmişime ve tiyatro eğitimi almış olmama bağlama eğilimi gösteriyor. Sözlerinin bir ölçüde doğruluk payı var elbet. Ama bilemeyeceği bir şey var ki, onu da ben anlatıyorum...*” (Mungan, 1997, s. 71).

Yazar arkadaşını haklı bulmakla birlikte kendisinin hayatı boyunca karşılaştığı dramatik durumlar ve düşümler onun yazarlığına etkisini destekler:

“*Sözünü ettiği bu dramatik karşılaşmalar, aslında benim hayatımın kurgusunda var olan bir şey. Benim hayatımın dramaturgisi böyle! Bu soy karşılaşmalara ve o anlardaki dramatik şiddete uygun düşen bir yapısı var “kaderimin”! Neredeyse metafizik kausallıklar, olmadık*

rastlantılar, ancak görünmez bir elin varlığıyla açıklanabilecek tuhaflukta nice olay, hayatındaki birçok dönemeç anını derinden ürpertmiştir...” (Mungan, 1997, s. 71).

Yazarın yaşam öyküsündeki iniş, çıkış, kendi içindeki ve çevresindeki çatışmalar, gerilimler, tesadüfler, yıkımlar ve alınan kararlar onun yaşamını da etkilemiştir. Yazar, coğrafyanın kaderinden, kanatlanarak uçmayı başarmış, hayallerine çırpıtığı kanatlarını sanatla bilemiştir. Yazar bu duruma ilişkin “Hayattan kaçtım, sanata sığındım. Yazıyı evlat edindim, okurları akraba...(Mungan, 1997, s. 75)” görüşünü belirtmektedir. Bir katılımcı, yazarın yaşamındaki dramatik durumlar karşısındaki gücünün kaynağına işaret eden ifadelerini açıklamaktadır:

“Aslında yıkımlarını yazarak sanatıyla atlatmış ya da işte biriktirerek daha çok yaralarını yine yazarak sarmış. Yani sanat onun için bir kalkan. Hayata karşı bence hep onunla iyileştirmiş kendini, başkalarından medet ummamış. Başkaları gelsin bana dokunsun beni anlasın beni iyileştirsın diye beklememiş. Hep kendi iç dünyasında yazarak kalemiyle halletmiş bütün sıkıntılarını...” (K3)

K3, yazarı, hayat ve hayatın ona oynadığı oyunlar karşısındaki gücünü, oynadığı oyunlarda düşerek dizlerini, dirseklerini inciten çocukların tekrar oynamaya devam etmesini sağlayan güce benzetmektedir. Katılımcıya göre; yazar yalnızdır, ancak bu yalnızlık onun kendi yaralarını saracak kadar güçlüdür de. Öyle ki kimseleri beklemeden, sanata, kaleme, yazıya tutunarak ayağa kalkmış ve dimdik durmasını bilmiş ve bir kurtarıcıya umut bağlamayan bir yazardır Mungan.

Katılımcı Görüşleri: Bu kısımda yazarın özyaşamöyküsünün yaratıcı drama yöntemi ile irdelenmesi sürecindeki deneyimlerin, katılımcılar üzerindeki etkisi hakkındaki görüşler yer almaktadır. Bu görüşlere ait bulgular, katılımcıların kendileri ile ilgili farkındalıklarının yer aldığı alt tema şeklinde betimlenmiştir.

Katılımcının Kendisine Dönük Farkındalıkları: Yazarın yaşamına ilişkin yazdığı iki kitabından yola çıkılarak oluşturulmuş dramatik durumlar; canlandırmalar yoluyla yenden ele alınmış, çeşitli roller üstlenilmiştir. Bu çalışmalar sonucunda katılımcılar yazarın yaşamı hakkında fikirler edinirken, kendi öz yaşamlarına dönük farkındalıklarını da deneyimlemiştir. Araştırmada, katılımcılar yazarın özyaşamöyküsünü deneyim ve yaşantılara dayalı olarak anlamaya çalışırken kendi yaşam deneyimleri ile kıyaslamalar yapmışlar, bir tür iç hesaplaşmaya gitmişler, anılarını gözden geçirip kendi geçmişlerine de yolculuklar yapmışlardır. Bununla birlikte katılımcıların “kıymet bilme”, “değer verme”, “bağışlama” sözcüklerinin karşılığını bulma konusunda bir farkındalık geliştirdikleri, içlerinden bazılarının kendisi ile ilgili “yazmak” konusundaki hünerini sorguladığı, tartıştığı da belirlenmiştir. Katılımcıların bir taraftan yazarın yeteneğine, cesaretine hayranlık duydukları öbür taraftan da onun özelliklerini kendilerine ölçüt olarak görüp bir iç tartıma girdikleri gözlemlenmiştir. Bu durum araştırmacının uygulandığı yaratıcı drama yönteminin katılımcılar üzerinde etkili olduğunu göstermektedir.

“Ben bazı çelişkiler yaşadım. Kendi hayatımı küçüklükten itibaren çok fazla önemsememişim. Yazar her şeyi önemseyerek yazmış. En ufak nokta bile belleğinde yer etmiş oya gibi dantel gibi işlemiş. Ama biz yaşantımızı böyle dümdüz sanki yaşamışız. Hiç önemsememişiz. Belki de daha güzel şeyler yaşamışız ama fark etmemişiz...” (K4)

K4, yazarın yaşamındaki her bir ayrıntıya değer kattığını ve önem vererek kaydettiğini, bu anlamda hafızasını canlı tuttuğunu söylerken kendi yaşamına ve yaşanmışlıklarına karşı tutumuna da bir eleştiri getirmektedir. Kendi yaşam öyküsüne önem vermeden, zamanı önemsemenden geride bıraktığından söz etmektedir. Ona göre kendi yaşam öyküsü boyunca çok daha güzel şeyler yaşamış olmasına karşın, yaşantısına önem vermemiş, hayatını değerli kılmamıştır. Bu ifadeleri ile katılımcının bir biçimiyle yazmaya, edebi arayışlara uğramadığı için de kendisini eleştirdiği gözlenmiştir.

“Ben çok fazla içselleştirdim galiba. Hep yaşayamadığım çocukluğumu düşündüm. Çok fazla gittim geldim. Acaba ben de böyle yaşasam bu kadar yaratıcı olup olmayacağımı merak ettim. Bu kadar güzel aktarabilir miydim? Bunu hep sorguladım. Ordaymışız gibi o kadar içine girmişim ki bazı yaşantıları unutamadım. O coğrafyayı o dönemi gerçekten böyle içimde hissettiğim oldu.” (K3)

K3, yazarın yaratıcılığından etkilenmiş ve yazarın yaşamındaki dramatik durumlar ile kendi yaratıcılığını ilişkilendirmiştir. Katılımcının kendi yaratıcılığını sorguladığı, canlandırmalarda üstlendiği rollerin etkisinde kaldığı ve dramatik kurgunun bileşenlerinden olan; mekân ve atmosferin büyüünden etkilendiği görülmektedir. Katılımcı aynı zamanda kendi yazma yeteneğini de sorgulamaktadır.

“Her yaş düzeyi için birincil gereksinim bazı temel değerlerin yaratıcı drama çalışmaları ile kazandırılması gerekliliğidir. Bu temel değerlerden bazıları hayal gücünü, iletişim becerilerini geliştirmek, kendini tanımak, kendi ile barışık olma yollarını fark ettirmektir” (Adıgüzel, 2013, s. 65). Katılımcıların yaratıcı drama sürecinde kendilerine dönük iç yolculuklar yaptıkları ve bu yolculuklarda geçmişe dönük değerlendirmeler ve çeşitli yüzleşmeler deneyimledikleri söylenebilir. Katılımcılar bu deneyimlerle yaratıcı drama yönteminin kendileri ile barışık olma yollarını fark ettirdiğini belirtmektedirler.

“Evet, yazarın her ayrıntıyı her noktayı, duygu durumuyla birlikte çok iyi yansıtmış olduğunu fark ettik. Biz de diyoruz işte geçmişimizle ilgili birçok şeyi aslında hatırlamıyoruz. Belki de orda kendimizle ilgili olumsuz algı ya da düşünceler olduğu için hatırlamak istemiyoruz. Yaratıcı drama ile insanın geçmişine doğru güvenli bir yolculuk olmasının üzerine dikkatleri çekmek istiyorum. Çünkü gerçekten belki de hatırlamak istemediğimiz yüzleşmek istemediğimiz şeylerle daha barışık daha huzurlu şekilde yüzleşip artıyı eksiyi bir tarafa koyup daha iyi içselleştirebildiğimizi yani insanın iç görüşünü geliştirdiğini düşünüyorum.” (K1).

K1'in bu görüşlerinden yazarın zamanın, kişilerin o ana kattıklarına yönelik yazma becerisinden söz ederken kendi geçmişine karşı yaşadığı ilgisizliği, hatta bilerek hatırlamak istememiş olması dolayısıyla küskünlüklerini, dargınlıklarını sorguladığı anlaşılmaktadır. K3 tekrar söz alır.

“Şimdiye kadar üstünü kapattığımız şeylerle ben yüzleştim, hesaplaştım. Yani gerçekten belki başka zaman yapsaydım canım yanabilirdi. K1 hocama katılıyorum. Onu sağladı gerçekten. Geriye dönüp sorgulamayı ve hesaplaşmayı sağladı.” (K3).

K3, kendi geçmişine doğru kurgu içerisinde yolculuğa çıktığını ve daha önceleri canını yakmasından korkarak üstünü örttüğü anlarıyla yüzleşme cesareti yakaladığını ifade etmektedir. Bu görüşlere ek olarak, atölye genel değerlendirmesinde, tüm katılımcıların kendilerine dönük farkındalıkları hakkındaki görüşleri Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4

Atölye Genel Değerlendirmesinde Katılımcıların Kendileri Hakkındaki Görüşleri

Katılımcı Görüşlerinden Örnekler	Kodlar
“Sınıflarımda ders sırasında gruplar oluşturup doğaçlama yapmaları için hızlı ve pratik durumlar oluşturabiliyorum artık. Daha yaratıcı ve spontan davranabildiğimi keşfettim. Hiç yapamazdım. Çocuklar çok istekliler. Fakat planlı bir süreçten söz etmiyorum.” (K5)	Spontan davranış geliştirme
“Yaratıcılığın kesinlikle geliştiğini düşünüyorum. Yaratıcı drama insana iyi geliyor. Hızlı ve pratik durumlara tepkiler verebilmemizi sağlıyor.” (K6)	Yaratıcılığı geliştirme
“Dramaya çok uzaktım. Hiçbir fikrim yoktu. Çok güzel deneyimler yaşadım. Dramanın insana iyi geldiğini gördüm. Murathan Mungan’ı çok merak ettim. Okumak istiyorum.” (K1)	Deneyim kazandırma
“Çok güzel deneyimler geçirdim. Keşke bitmese. Murathan Mungan okumaya başladım. Daha çok kitabını okumak istiyorum. Spontan davranmak çok hoşuma gitti. Birilerinin yanında role girmek konusunda rahatladım.” (K2)	M. Mungan eserlerine yönelik merak duygusunu geliştirme
“Harita Metod Defterini okumuştum. Fakat esasen kitabı okumadığımı asıl okumayı burada atölyelerde yaptığımı düşünüyorum. Ben kitabı okumamışım. Çok etkileyici zamanlar geçirdim.” (K3)	Keyif alma, Etkili öğrenme
“Murathan Mungan’ın kitabını önceden okumuştum. Paranın Cinleri’ni. Yeniden okumaya başladım. Okumak için istek duydum. Kendim için gelmiştim. Çok sevmiştim yaratıcı dramayı. İyi ki gelmişim. Çok keyif aldım. Teşekkür ederim.” (K4)	Nitelikli zaman geçirme, Sanata ilgi duyma
“İyi ki Murathan Mungan’ı seçmişsin. Çok etkilendim. Sabahattin Ali’yi de yapsan keşke.” (K7)	İçerikten memnun kalma
“Çok keyif aldım. Severek geldim. Güzel anılar biriktirdim. Süreçten çok keyif aldım. Okulda çocuklarla da zaman zaman planlanmamış biçimde rol oynayarak bişeyler yapıyoruz.” (K8)	Süreçten keyif alma Bilgiyi aktarma

Atölye Değerlendirme Çıktılarından Elde Edilen Bulgular: Araştırma yedi hafta boyunca, haftada bir kez olmak üzere, üçer saatlik uygulamalarla gerçekleştirilmiştir. Uygulamalar toplam yirmi bir saat sürmüştür. Atölye değerlendirme çıktıları; odak grup görüşmeleri ile aynı temalar gözetilerek incelenmiş ve aynı başlıklar altında gerekli açıklamalar, görüşler ve yorumlarla birlikte verilmiştir. İlk olarak yazarın yaşam öyküsünün yazarlığına etkileri hakkındaki katılımcı görüşleri, daha sonra yine aynı temadaki alt temalar olan çocukluğu ve babası ile ilişkisi, daha sonra iki ayrı annesi ve babaannesi hakkındaki görüşler belirlenerek gruplandırılmıştır. Yaşam öyküsü ile birlikte yazarın kişilik özellikleri ile yazarlığı arasındaki ilişkiye dönük bulgulara da yer verilmiştir.

Yazarın Yaşam Öyküsünün Yazarlığına Etkileri Hakkındaki Görüşler: Yazarın özyaşam-öyküsünden çeşitli dramatik durumlar canlandırılmıştır. Bu doğaçlamalarda katılımcılar kurgu-

sal ve spontane olarak kendi yaşam deneyimlerinden yola çıkmışlar ve yazarın yaşamı ile temas etmişlerdir. Yazarın **çatışma** yaşadığı çeşitli kişileri, yazarın tutum ve davranışlarını bu kurgusal ortamlarda tanımışlardır.

Katılımcılar, yazarın çocukluğundan itibaren sanatla olan ilgisini keşfetmişler, ona karşı ayrı bir anlayış geliştirmişlerdir. Yazarın çocukluğunda başlayan tiyatro okuma arzusu, katılımcıların kendi çocuklarına dönük tutumlarını sorgulamasına neden olmuştur. Bu süreçlerde öz eleştiri içeren duygu ve düşünceler ortaya çıkmıştır. Katılımcılar çocukları anlamaya çalışmadıklarını fark ettiklerini belirtmişlerdir. Bu arada yazarın babasını anladıklarını ifade eden görüşler de belirtilmiştir. Bununla birlikte ebeveyn olmanın getirdiği kaygılardan dolayı zaman zaman kendi çocuklarının verdikleri kararlara müdahale ettiklerini ifade eden katılımcılar da olmuştur:

“Tiyatro okumak istemesi ve bunun için savaş vermek zorunda kalması.” (K5)

“Belli bir yaşa kadar tek başına dışarı çıkmasına izin verilmemiş. Ailesi tarafından hukuk okuması için zorlanmış.” (K1)

“Babasıyla girdiği çatışma. Hukukçu olmasını istemesi, aralarındaki fikir ayrılığı çok etkiliydi.” (K8)

“Okul-meslek seçimi konusunda ebeveyn ve çocuklar arasında yaşananlar hala geçerli. Kendi yaşamım açısından da ne yapacağımı kestiremiyorum.” (K11) Katılımcıların yazarın yaşamındaki dramatik durumlara verdikleri diğer örnekler aşağıda yer almaktadır:

Ankara’da annesinden çilek istemesi.

“Yangında ilk kurtarılacak ben değilmişim!”

Babasını hapisten çıkarken görmesi.

Askerler eşliğinde Balıkesir’e gitmesi.

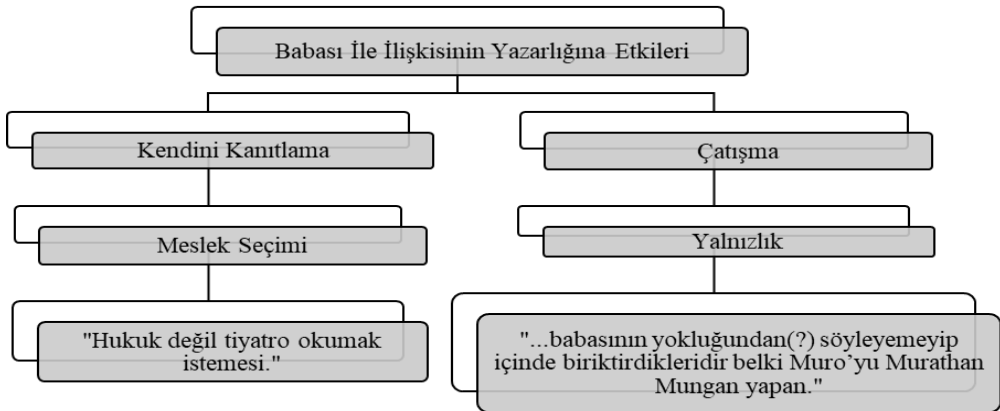
Sevgilisini Mardin’de gördüğü an.

Ezidilerin yaşadıklarına ettiği tanıklık.

Mektuplarının olduğu çekmecenin kırılıp mektuplarının izinsiz okunması.

Büyük kente gidip yaşama ve tiyatro okuma isteğinin babası tarafından şiddetle reddedilmesi.

Üniversitede konferans sırasında babasının gelmesi.

Şekil 2. Babası ile ilişkisinin yazarlığına etkileri hakkındaki katılımcı görüşleri

Yazarın, babası ile ilişkisinin irdelendiği atölye sürecinin, değerlendirme bölümünde yer alan yazılı sorulardan birinde, yazarın yaşamındaki bazı önemli anların sanat anlayışına etkilerinin tartışılması istenmiştir. Bir katılımcı, yazarın hayatına yer etmiş kişiler ve olaylardan dolayı yaşadığı durumların, varoluşsal bir mesele olarak, kendi istediği, arzuladığı yaşama giden yolda onu etkilemiş olabileceğinden söz etmektedir:

“Yazarın hayatında epeyce köşe başı durumlar var özellikle de ailevi durumlardan kaynaklı. Olmak, yapmak, arzu ettiği gibi yaşamak gibi durumlar onun sanatına olan yansımalarını da göstermektedir...” (K3)

Yazarın, babası ile ilişkisinden izler, özellikle katılımcılara göre aralarında soğuk ve uzak bir ilişki olması, yazarın içinde hapsolmuş düşüncelerinin sanatla dışavurumu olarak gün yüzüne çıkmıştır. Aldığı kararların, kendi olma çabalarının bulunduğu aile ortamında ve özellikle babası tarafından reddedilmesi karşısında, kendisinde var olan yeteneğın, bilincin ve isteğın dışavurumu olarak sanatla, yazarlıkla ilişkisini geliştirdiği ifade edilmektedir. Bir katılımcının yazarın gözlem yapma ve analiz etme gücüne vurgu yaptığı görüşleri şöyledir: *“Başkalarına, özellikle babasına kendini kabul ettirememiş olması onu hep iç sesiyle konuşmaya itmiş bence. Bu durum onun olayları iyi analiz etmesini sağlamış.” (K6)*

Diğer katılımcıların görüşlerine bakıldığında, onların da bu görüşlerle örtüştükleri görülmüştür. Bu ifadelerle katılımcılar, yazarın gururlu kişiliği ve babası ile ilişkisini tanımlamak için kullandıkları “yalnızlık” ifadesini aslında yazar ile babası arasındaki mesafeli ilişkiyi ve yaşadıkları iletişimsizliği anlatmaya çalışmışlardır. Yazarın babası ile iletişimindeki uzak mesafenin katılımcılar tarafından “yazmak” ile ilişkilendirildiği, aynı zamanda bununla aslında yazarın söyleyemediği, dışa vuramadığı duygularının sesi olarak algılandığı söylenebilir.

“Gururundan ve babasının yokluğundan (?) söyleyemeyip içinde biriktirdikleridir belki Muro’yu Murathan Mungan yapan.” (K8)

“Bu yalnızlık, kendini anlatabilme derdi ve babasıyla yaşadığı çatışmalar Murathan’ın sanatçı kişiliğinin beslendiği damar olmuş.” (K9)

K8’in de K9’un da bir çeşit anlatma ihtiyacına, ifade etme arzusuna işaret ettiği söylenebilir. Yazarın babası ile yaşadığı çatışma durumlarının, onun çocuk ruhunda yerini koruduğunu ve yazarlığa giden yolda onu besleyen bir damar olarak kaldığı düşünmektedirler. Bunun bir biçimde eksik kalan yaşantılara, anıların tamamlanmasına olan ihtiyaca da vurgu yapmakta olduğu düşünülebilir. Yaşanma fırsatı bulunamamış duyguların, onu başka bir ifade etme biçimi ile tamamlamasına, bunun da sanat alanına (yazın, sinema, tiyatro vd) doğru yazarı yönlendirmiş olabileceğini düşünmektedirler.

Altıncı atölyede yazarın yaşamını etkileyen kadınlar ele alınmıştır. Bu kadınlar yazarı büyüten annesi Habibe ile biyolojik annesi Muazzez’dir. Atölyede yazarın her iki annesi ile temas ettiği dramatik anlar planlanmış ve uygulanmıştır. Burada katılımcıların, canlandırmalar yoluyla aralarındaki ilişkiyi deneyimlemeleri ve roller üstlenerek kurgu içerisinde çatışma içeriklerini anlamaları amaçlanmıştır. Bu atölyede yazarın onu büyüten annesi ile ilişkisi; bazı zamanlarda ise babası ile çatışma durumlarındaki rolü, on yedi yıl boyunca yazardan gizlenen biyolojik annesini öğrendiği dramatik an ve sonrasında tanışma durumlarını içeren canlandırmalar yapılmıştır. Katılımcıların bu durumlar hakkındaki görüşlerinin ortak noktası yazarın güçlü bir kişiliğe sahip olması ve sanata olan ilgisidir. Yazar, bu özellikleri sayesinde yaşadığı dramatik anların üstesinden gelebilmiştir.

Şekil 3. Anneleri ile ilişkisinin yazarlığına etkileri hakkındaki katılımcı görüşleri

Yazarın kişilik özellikleri başlığında verilen görüşler bu bölümde yer alan katılımcı görüşleri ile tutarlılık göstermektedir. Söz gelimi yazarın iyi bir gözlem gücüne ve güçlü bir hafızaya sahip olması ve yeteneklerinin doğuştan olduğunu belirtmeleri bu görüşlerden bazılarını oluşturmaktadır. Yazarın her iki annesinin de yaşamında etkileyici rolleri bulunmaktadır. Yazar çatışma içerikli tüm yaşantı durumlarında sanata, tiyatroya tutunmuştur. Yaşantılarının büyük bir kısmını çalışmalarında yansıtmıştır. Katılımcılar yazarın kendisini büyüten annesinin biyolojik annesi olmadığını öğrenmesi ile başlayan süreçte tanıklık ettiği pek çok durumu güçlü bir kişilik yapısı ile üstesinden gelebildiği yönünde görüşler bildirmişlerdir:

“Murathan Mungan’ın kaleminin doğuştan çok sağlam olduğuna inanıyorum. Sadece anneleri ile değil, yaşamındaki tüm olayları çok etkileyici bir dille kaleme almış.” (K9)

“Yazarlık için çok gözlem yapacağı birbirinden farklı olaylar yaşamış. Gerçek annesi bir muamma. Bununla barışmaya çalışması Habibe ile geçirdiği vakitler elbette önemli. On yedi yaşına kadar olan dönemi bence yazarın yaratıcılığını geliştirmiş.” (K8)

Katılımcılara göre yazarın her iki annesi ile yaşadığı durumlar, onun yaratıcı kimliğini de etkilemiş, ona çeşitli yaşantı zenginlikleri katmıştır. Yazar yaşadıklarına değer vermiş, ancak yıllar sonra otobiyografik kitaplarını kaleme alabilmiştir. Katılımcılar bu durumu yazarın yaşadıkları ile barışmanın ve yüzleşmenin bir değeri olarak değerlendirmişlerdir. Katılımcıların yazma, edebiyat, anneleri ile yaşantıları, çocukluğundaki gördükleri ve hissettiklerine ilişkin görüşleri aşağıdaki gibidir:

“Yaşadıklarını kayıt altında tutan bir yazar olmuş her zaman... Çok güçlü bir hafızası var. Hem Haboş’la hem de Muazzez’le ilişkisini yıllar sonra Harita Metod Defteri’nde kendi ile yüzleştikten sonra paylaşabiliyor. Bu kolay değildir.” (K1)

“Her ikisi de iç dünyasında birçok yaratıcı malzemeyle vesile olmuş iki cevher.” (K6)

“Yaşadıkları, yaşamadıkları, gördükleri, duydukları, hissettikleri, korkuları, sevinçleri, üzüntüleri, değer yargıları vb. etkenler yazarlığını doğrudan etkilemiştir. Onun için her iki annesinden de farklı açılardan etkilenmiştir. Etkilenmesi de normaldir.” (K12)

Yazarın yaşamında önemli yer etmiş olan diğer kadın babaannesi Pevruze Sultan’dır. Babaannenin yaşamındaki dramatik durumların işlendiği bu atölyede yazarın babaannesinin öz yaşamöyküsündeki önemli tarihsel süreçler yer almış ve katılımcılar doğaçlamalarla bu süreçleri

deneyimlemiştir. Atölye değerlendirmesi olarak katılımcılara bir gazetenin köşe yazarıymış gibi düşünmeleri söylenmiştir. Onlardan son okudukları kitabın ana kahramanı Pevruze'nin yaşamı hakkında köşesinde yazmaları istenmiştir. Bunların ardından babaannenin yazarın yazarlığına olan etkileri hakkındaki görüşleri yazdırılmıştır. Yazarın babaannesinin, zorlu mücadeleler karşısındaki duruşuyla, yazarı derinden etkilediğini düşünen katılımcı görüşleri bulunmaktadır:

“Gerçekten yaşanmış olmasaydı, “Yok ya, daha neler!” derirtecek kadar trajik, inanılmaz ve bir o kadar acı veren bir hikâye. Ve yazar diliyle, kurgusuyla o kadar becerikli anlatmış ki hikâyeyi, kesinlikle okuyun derim. Aynı zamanda ülkemizin tarihini de gözler önüne seren bir hikâyeye özelliği taşıyor.” (K3)

“Gerçekten bir direniş, bir karşı durma diz çökmemenin hikâyesiydi Pevruze. Zorunlu kalınca kadın veya erkek olmanın çoktan önemli olmadığının örneğidir Pevruze. Birlikte olmanın, beraber olmanın şartlarını zorlamaktadır Pevruze. Eline sağlık yazar.” (K5)

“Pevruze'nin hikâyesi gerçekten dramatik. Bu ülkede yaşanan zulümlerden biri. Kadının yaşamdaki duruşu nasıl değişiyor. Yaşanılan koşullar insanı farklı davranmaya zorluyor. Bir prenses, kraliçe iken nasıl bir mücadele içine girmiş. Kendini ve çocuklarını var etmeye çalışan birine dönüşüyor. Yaşadıklarından sonra mutlu olabileceğini sanmıyorum. Kitap aynı zamanda 1920'li yıllardaki devlet politikalarını da anlatıyor. Farklı olana yapılan zulüm... Pevruze her şeyi kaybettikten sonra ayakta kalma mücadelesi aynı zamanda başarı hikâyesi.” (K6)

Yazarın babaannesinin yaşamındaki önemli durumlar, bir taraftan katılımcılara yazarın özyaşamöyküsünü kuşatan tarihsel süreçler hakkında fikir sahibi olmalarını sağlamış, diğer yandan da babaanesi ile kendisinden önceki yakınlarının yaşadıkları olayları tanıma ve irdelenme olanağı sunmuştur. Babaannesinin asil bir kadın ve soylu bir ailenin değer yargılarını aktaran davranış ve tutumları yazarı da etkilemiştir. Bu etki katılımcıları da birkaç kuşak geriye götürmüş ve yazarın yaşamını çevreleyen diğer unsurları da tanınmalarını sağlamıştır:

“Pevruze'nin kişiiliği yazarı çok etkilemiş. Murathan'ın babasının konuşma yaptığı sırada salona alınmaması ve onun başka bir yolla oraya sızma çabaları onun inatçı özelliğini ve bunu da babaannesinden almış olabileceğini düşünüyorum. Pevruze'nin yaşadıkları yazara ışık olmuştur. Onun yazdıklarına, sözcüklerine yol göstermiştir. Daha samimi, daha insancıl ve toplumcu olmasında etkileri olmuştur. Pevruze daha naiif, daha derin ve gerçekçi bir üsluba ulaşmasında büyük katkısı olmuştur diye düşünüyorum. Pevruze'nin yolculuğunu deneyimlerken Murathan'ın kaleminden insani yönünüz son olarak çıkıyor ortaya. Murathan'ın derinliği Pevruze'nin yaşadığı dramatik durumlarda yatıyor bence.” (K11)

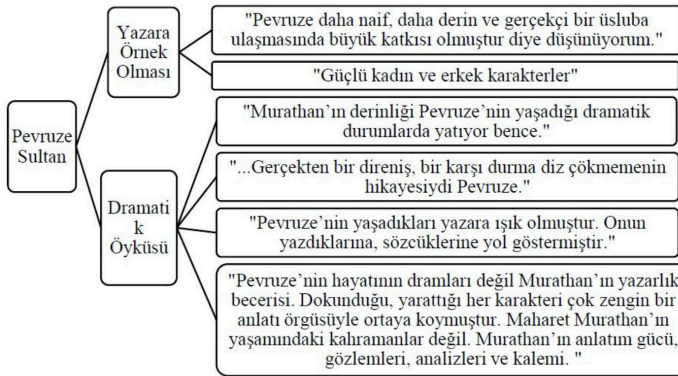
K11, yazarın, babaannesine benzer kişilik özellikler taşıdığını düşünmektedir. Katılımcı, yazarı “insan olmak” konusunda etkileyen kişinin babaanesi olduğunu ifade etmektedir. Ona göre; babaannesinin yaşamdaki duruşu, tavrı yazarın derinliğine, naiifliğine ve geçekçi olmasına katkı sunmuştur. Katılımcı, yazarın yazarlığına etkisini daha çok karakter, tutum, tavır, kültür olarak yorumlamaktadır. Bir başka katılımcı ise yazarın babaanesi ile ilgili yaşantılarının Mungan'ın yazarlığına etkilerini yorumlamış ve yazardaki anlatım gücü, gözlem yeteneği ve analiz etme becerisine de değinmiştir. K10'un görüşleri şöyledir:

“Duygusal, kararlı ve iradeli bir kadın olarak bu durum zengin bir konuya dönüşmüş. Ama bence asıl başarı Pevruze'nin hayatının trajedileri değil Murathan'ın yazarlık becerisidir. Dokunduğu, yarattığı her karakteri çok zengin bir anlatı örgüsüyle ortaya koymuştur. Maharet Murathan'ın yaşamındaki kahramanlar değil. Murathan'ın anlatım gücü, gözlemleri, analizleri ve kalemidir.” (K10)

Yazarın, babaannesi ile birlikte tüm ailesinin yaşadığı dramatik durumları göz önünde bulundurarak, bu yaşantılarının yazarlığına olası etkilerini yorumlayan katılımcılar, sıraladıkları dramatik durumlarla ilgili olarak benzer görüşler bildirmişlerdir. Yazarın babaannesinin ya da beraberinde dedesinin, dayılarının, halalarının ve babasının, üst üste yaşadıkları derin ve sarsıcı olayların, yazarın duygularını etkilemiş olduğunu, belki karakterinin derinliklerini hissetmesine yardımcı olduğunu, yaşantı zenginliğine neden olmuş olabileceğini belirten katılımcılar, Mungan'ın yazarlığının bunlardan öte onun kendi yeteneği, gücü, başarısı olduğunu da ayrıca belirtmişlerdir.

"Babasının ve kendisinin yaşamlarında çok benzerlikler var. Göç, ekonomik zorluk, sürgün, yokluk, ailenin kaderi gibi neredeyse. Babasının avukat olması Murathan'ın yazar olması ailenin yaşadıklarının bir sonucu sanki. Güçlü kadın ve erkek karakterler, toplumsal dönüşümler, ekonomik savrulmalar bence Murathan'ın yazarlığını duygusal dünyasını çok beslemiştir." (K7)

Yazar, ailesinin yaşadığı sürgünler, varlıktan yokluğa sürülmeler, ölümler ve ötekileştirmelerle yüklü anılara sahiptir. Bu olaylar yazarı kişilik olarak beslemiş, onun gerçeğe, insani duygulara, adalete ve mücadeleye karşı duyarlılığına etki ettiği ilişkin görüş bildirmiştir.

Şekil 4. Babaannesinin yazarlığına olası etkileri hakkındaki katılımcı görüşleri

Şekil 5. Çocukluğunun yazarlığına etkileri hakkındaki katılımcı görüşleri

Üçüncü atölyede yazarın çocukluğuna ilişkin etkinlikler yer almıştır. Atölye değerlendirmesinde katılımcılardan, yazarın çocukluğundaki dramatik durumların yazarlığına etkisini tartıştıkları bir metin yazmaları istenmiştir. Bu bulgular; yazarın kişilik özellikleri başlığı altında toplanmış ve yorumlanmıştır:

Kişilik özelliklerine ilişkin katılımcıların, atölye değerlendirme çıktılarındaki görüşleri ile odak grup görüşmesindeki görüşler birbiri ile örtüşmektedir. Öncelikle yazarın yaratıcı özelliğine vurgu yapan katılımcılar bununla birlikte hayal dünyasının zenginliği, inatçı kişiliği ve derin gözlem yapma özelliklerinden söz etmektedirler:

“Hayal gücünün kuvvetli olması gördüğü bir süs eşyasında bile kendini ortaya çıkarmaktadır. Bu özelliği onu çok önemli bir yazar yapmaktadır.” (K1)

“Görmek güzel ama gösterebilmek daha güzel... Gördüklerini, yaşadıklarının ve hatta yaşamayıp hayal ettiklerini sanat eserlerine dönüştürebilmek. Tıpkı Murathan Mungan gibi.” (K2)

“Yazılarında fantastik dünyasının izlerini görmek mümkün. Bazen kaçış, bazen başkaldırı, çoğu zaman gurur. Ama hepsi içimizden hepsi içinden.” (K3)

“Yaşadığı olumsuz ortam onun yaratıcılığını, duyarlılığını, yazarlığını besleyen unsurlara dönüştürmüş. Onu yaratan koşulların eseri olmuş Mungan. İnişli, çıkışlı hayatı pişirmiş onu.” (K5)

Hani hep deriz ya: “Sanatçı az da olsa delidir.” Aslında, “Sanatçı her zaman farklıdır” demek istenmiştir bence. Gururlu, inatçı ve sıra dışı hayal dünyası belki de onu günümüzün en çok merak edilen yazarları arasına sokmuştur. Sürekli yapmak istedikleri engellenen bir birey olması onu daha da inatçı, yaratıcı yapmış olabilir. (K6)

Murathan çocukluğunda Mardin’i her açıdan gözlemlemiştir. Olayların sonuçlarını değil de kişilerin o andaki davranış, duygu ve fikirlerini iyi analiz etmiştir. Yaşamının her anında kendi iç dünyasının derinliklerine yolculuk etmiştir. Yaptığımız dramalarda onun hayatta düşünce yolculuğuna yoldaşlık ettik. (K8)

Katılımcıların görüşlerine göre çocukluğunu geçirdiği Mardin’in kültürel zenginliği ve köklü bir aşiretin üyesi olması yazarın yakın çevresindeki yaşantıları gözleme açısından önemli zenginlikler getirmiştir. Bu durum yine katılımcılara göre yazarın gözlem gücü ve yaşantı zenginliğini hayal dünyası ile birleştirmiş ve Murathan Mungan’ın belleğinde önemli ölçüde yer etmiştir. Bu bellek ve gözlem gücü yazarın pek çok eserine de yansımıştır.

Sonuçlar ve Öneriler

Araştırmada yaratıcı drama atölyeleri toplam yirmi bir saat olarak uygulanmıştır. İlk iki atölyede katılımcıların birbirlerini tanımaları, iletişim kurabilmeleri ve birbirlerine güven duymalarını sağlayacak çalışmalar yapılmıştır. Ardından yazarın çocukluğu, babası ile ilişkisi, anneleri ve babaannesinin yaşam öyküleri irdelenmiş ve yazarın özyaşamöyküsünün yazarlığına etkileri değerlendirilmiştir. Katılımcılar, yazarın çocukluğundan itibaren çok iyi bir gözlemci olduğunu ve yaşamının her anına değer katarak yaşam sürdüğünü ifade etmişlerdir. Bu ifadeler yazarın eserleri ile ilgili yapılmış bir başka tezin bulguları (Şabaş, 2014) ile benzer sonuçlar içermektedir.

Yazarın çocukken de hayal dünyası geniştir. Bu yüzden çevresinde ve ailesinde gelişen olayları iyi gözlemlemiş ve sanata düşkün yapısı ile adeta kendi kendisini var etmiştir. Katılımcılara

göre yazarın özyaşamöyküsündeki dramatik durumlar yoğundur. Bu durum yazara bir yaşantı zenginliği sunmuştur. Yazar, sanata olan yeteneği, merakı ve arzusu ile kendi kendini keşfederek varlık göstermiştir. Yazar, çocukluğundan itibaren yaşadığı coğrafyanın sınırlarını zorlamış, güçlü bir istekle tiyatroya yönelmiştir. Babası ile giriştiği çatışmalara rağmen bu isteğinden vazgeçmemiştir. Katılımcılara göre; yazar doğuştan itibaren yazmak için yaşamıştır. Adeta her anısına değer katmış, çevresinde yaşananlara ve yaşayanlara değer vermiştir.

Katılımcılar, yaratıcı drama yöntemi ile çeşitli roller yazmış, tiyatroya temas eden etkinliklerde yer almışlardır. Bu süreçlerde kendi olanaklarını keşfettiklerini, süreçte yazmaya, okumaya ilişkin heyecan ve istek duyduklarını ifade etmişlerdir. Metinam'ın (2011) Brian Way'in drama anlayışını irdeleyen biyografik çalışmasında bireyin kendi kaynaklarını keşfinin önemi vurgulanmıştır. Yaratıcı drama, katılımcıların yazı yazmaya yönelik tutumlarını arttırmada önemli bir etkiye sahip olmuştur (Erkan ve Aykaç, 2014). Bu vurgu ve etki yaratıcı drama atölyesinde elde edilen bulguları desteklemektedir.

Katılımcılar, yıllar sonra yaratıcı drama atölyelerinde ilk kez oyun oynadıklarını belirtmişlerdir. Bu durum onlara keyif vermiş, atölyelere katılmak için heyecan duymalarını sağlamıştır. Katılımcılardan biri araştırmaya katılmadan çok önce yazarın Harita Metod Defteri kitabını okuduğunu ancak kitabı gerçek anlamda bu çalışma ile okuduğunu fark ettiğini belirtmiştir. Katılımcı bu ifadesi ile yaratıcı drama yönteminin etkili bir çalışma ortamı sağladığına dikkat çekmiştir. Elde edilen bulgu daha önce farklı düzey ve konularda yaratıcı dramanın etkililiği üzerine yapılmış çalışmaların (Kırmızı, 2008; Aykaç, 2007) bulgularıyla örtüşmektedir.

Edebiyat dünyasında tanınmış yazar ve şairlerin öz yaşam öyküleri aktif bir katılıma ve etkileşime dayalı olan yaratıcı drama atölyeleri ile daha etkili işlenebilir. Bu tür çalışmalarda katılımcılar da bir etkileşim içerisinde ve yaşantılara dayalı olarak bir öğrenme gerçekleştirdiklerinden kalıcı davranışlar geliştirilebilir. Edebiyat ve edebiyat eğitiminde yer alan biyografi, otobiyografi, anlatı gibi türler yaratıcı drama yöntemi ile işlenebilir. Birbirlerini tanımayan katılımcıların birlikte güvenli ve uyumlu hareket edebilmeleri için ısınma çalışmaları yapılmalı ve birbirlerine güven duymalarını sağlayacak etkinliklere yer verilmelidir. Araştırmacılar planlamaları doğrultusunda topladıkları veriler dışında sürecin getirdiği verilere karşı da hazırlıklı olmalıdır.

Extended Abstract

Creative drama is structured based on the experiences of the participant. In these activities, the participant recognises and understands both himself/herself and others through the roles he/she assumes through fiction. In this study, Murathan Mungan's autobiography was analysed through creative drama method.

Purpose of the Study: The purpose of this study is to determine and question the participants' views on whether they establish a relationship between the author's autobiography and literary background through creative drama.

Methodology: In this qualitative study, the data were analysed using a descriptive analysis approach.

Participants: Announcements for the workshop were made through social media and the workshops were conducted with volunteer and adult participants.

Data Collection and Analysis: The research data were collected through all kinds of written

and verbal products that emerged during the creative drama workshops, focus group interviews with five people selected among the participants and the diaries kept by the researcher during the creative drama implementation.

Findings: When the findings of the study are analysed, in the context of the opinions on the effect of the author’s biography on his/her writing; according to the opinions of the participants, “loneliness”, “power of observation”, “self-discovery”, “relationship with art”, “talent” and “courage” come to the forefront among the thoughts of the author about his/her childhood. According to their opinion, the author, even when he was among people as a child, retreated into his own shell and used his feature of being a careful observer of what was going on around him, and he had a feature that added value to his experiences and time. The author is attentive to time and has an accumulation that feeds his memory and imagination, which makes his experiences meaningful.

When the findings obtained in terms of the factors that led the author to write are analysed, according to the participants, Murathan Mungan fought for existence despite the troubles of his family, the region he lived in and the countryside. It was concluded that the ups and downs in the author’s biography, conflicts within and around himself, tensions, coincidences, destructions and decisions taken affected his life as well. When the opinions about the effect of examining the author’s autobiography through creative drama method on the participants are analysed, it is seen that while the participants were trying to understand the author’s autobiography based on their experiences, they made comparisons with their own life experiences, went to a kind of inner reckoning, reviewed their memories and made journeys to their own personal histories. Within the scope of the research, various dramatic situations from the author’s autobiography were improvised. In these improvisations, the participants fictionally and spontaneously set out from their own life experiences and came into contact with the author’s life. They got to know various people with whom the author had conflicts, the author’s attitudes and behaviours in these fictional environments.

Conclusion and Recommendations: The participants assumed various roles through creative drama method and took part in activities touching drama and theatre. They stated that they discovered their own possibilities in these processes and that they felt excitement and desire for writing and reading in the process.

Participants stated that they played games for the first time in creative drama workshops after years. This situation gave them pleasure and made them feel excited to participate in the workshops. One of the participants stated that she had read the author’s Map Method Notebook long before participating in the study, but she realised that she had actually read the book with this study. With this statement, the participant drew attention to the fact that the creative drama method provided an effective working environment.

Kaynakça

Abalı, İ. G. (2005). *Murathan Mungan Oyunları’nda Postdramatik Ögeler* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.

Ak, E. (2015, 13 Kasım). Murathan Mungan’dan ‘Harita Metod Defteri’. *Cumhuriyet*. Erişim adresi: <http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/kitap/417251>

- Arman, A. (2011, 12 Nisan). Murathan Mungan: Erkekler Sekste Hikâye Aramıyor, Kadınlar Arıyor. *Hürriyet*. Erişim adresi: <http://www.hurriyet.com.tr/murathan-mungan-erkekler-sekste-hik-ye-aramiyor-kadinlar-ariyor-17523410>
- Arna, S. (2012, Haziran 17). Burası Benim Çocukluk Gökyüzüm Nereye Gitsem Başımın Üstünde. *Hürriyet*. Erişim adresi: <http://www.hurriyet.com.tr/kelebek/burasi-benim-cocukluk-gokyuzum-nereye-gitsem-basimin-ustunde-20777092>
- Demir, S. (2019). *Murathan Mungan Otobiyografisinin Yaratıcı Drama Yoluyla İncelenmesi*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Dündar, B. L. (2001). *Murathan Mungan'ın Çağdaş Masallarında Cinsiyetçi Geleneğin Eleştirisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bilkent Üniversitesi Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, Türkiye.
- Erkan, G., ve Aykaç, M. (2014). Samet Behrengi'nin Kitaplarıyla Kurgulanan Yaratıcı Drama Etkinliklerinin Öğrencilerin Yazma Becerisi ve Tutumlarına Etkisi. *Journal of International Social Research*, 7(31), 600-610. Erişim adresi: <http://www.sosyalarastirmalar.com>
- Glesne, C. (2013). *Nitel Araştırmaya Giriş* (A. Ersoy ve P. Yalçınoğlu, Çev.). Ankara: Anı Yayınları. (2000)
- Gürey, B. ve Adıgüzel, Ö. (2013). Yaratıcı Drama ile Dans Devininin Becerisi ve Beden Farkındalığının Geliştirilmesi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 8(15), 1-27. doi: 10.21612/yader.2013.001
- Kırmızı, F. (2008). Türkçe Öğretiminde Yaratıcı Drama Yönteminin Tutum ve Okuduğunu Anlama Stratejileri Üzerindeki Etkisi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(23). Erişim adresi: <http://pauyagitimdergi.pau.edu.tr>
- Kurt, V. (2012). Murathan Mungan'ın Zamanımızın Bir Külkedisi Adlı Öyküsünün Metinlerarası İlişkiler Bağlamında Okunması. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. 7(2), 761-768. doi:10.7827/TurkishStudies.3246
- Metinnam, İ. (2011). *Yaratıcı Drama Alanında Brian Way'in Drama Anlayışının İncelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Türkiye.
- Mungan, M. (1997). *Paranın Cinleri*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Mungan, M. (2011). *Stüdyo Kayıtları*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Mungan, M. (2015). *Harita Metod Defteri*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Oğuz, A. (2013). *Yaratıcı Drama Yönteminin Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanata Yönelik İlgilerine ve Sanat Eğitimi Dersi Başarılarına Etkisi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara, Türkiye.
- Şabaş, P. E. (2014). *Murathan Mungan'ın Öykü ve Romanlarında Kadın* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adıyaman, Türkiye.
- Ünlü, A. (2011). Değişen Tarih ve Metin Anlayışı İçinde Biyografik Dram –I: Kuramsal Bir Çerçeve. *Dokuz Eylül Üniversitesi GSF Dergisi*, Sayı 5, 2011, Sayfa 9-17
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2000). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (2. Baskı). Ankara: Seçkin Yayınları.

